

הנשים בחזית

נשים לוחמות במלחמת "חרבות ברזל"

נכתב בעזרת מצגת של מאיה פקר/ תיכון נשר

מטרות:

1. היכרות עם ההיסטוריה הישראלית של שילוב נשים בתפקידי לחימה.
2. שיחה על שוויון מגדרי בצה"ל בימי מלחמה ובימי שגרה.
3. להקדיש חלק מהשיעור לכבודן של משרתות ושל חללות מלחמת חרבות ברזל וסיפוריהן האישיים.

[קישור למצגת](#)

מהלך:

1. **פתיחה:** השבוע עלה קליפ שהוא שת"פ בין קהילת המילואימניקיות לבין משרד הפרסום מקאן. לקחו את "תחתונים וגופיות" האייקוני, ביקשו מתלמה אליגון רוז לכתוב את המילים מחדש, מקאן רתמו את אסתר רדה והפיקו קליפ מרגש ששם את הנשים בזרועות הביטחון בחזית תשומת הלב. [צפייה בקליפ](#)

2. נשים בצה"ל- עבר/ הווה/ עתיד

עבר: לפני הקמתו של צה"ל, הן ב"הגנה" והן באצ"ל שירתו נשים במגוון תפקידים, לרבות תפקידי לחימה מבצעיים וטיס; ואולם לאחר מלחמת העצמאות ובעקבות נפילת נשים בשבי האויב, הוחלט על שלוש קטגוריות של תפקידים שלא יוטלו על נשים:

מקצועות שדורשים כושר גופני,

מקצועות שתנאי השירות בהם אינם מתאימים

ומקצועות לחימה.

עם הקמת צה"ל ופירוק המחתרות בשנת 1948, הוחלט לגייס גם נשים מכוח חוק גיוס חובה, צעד חריג שנבע מהיעדר כוח אדם מספק ולאור התפיסה שניסה להנחיל בן גוריון של "צבא העם". כלומר, מצד אחד נשים חייבות בשירות צבאי- מצד שני הן היו מוגבלות מאוד בתפקידים. בניגוד לגברים, שיועדו לתפקידי לחימה, נשים גויסו בעיקר כתומכות בחיילים וכדי לפנות את הגברים לתפקידים מבצעיים.

3. אקווריום- בעד ונגד נשים לוחמות

מול הכיתה במרכז מציבים שתי כסאות, מבקשים מתנדבת שרוצה לדבר בעד גיוס נשים לקרבי, ומתנדבת נגד גיוס לקרבי ועורכים דבייט. כאשר מישהו מהקהל רוצה להוסיף לדברים של מישהו מהצדדים, ניגשים אל האדם אותו רוצים להחליף ומקשישים בעדינות על כתפו, סימן לחילוף. כך ממשיכים עד שממצים את המתודה.

נקודת המפנה- בג"ץ אליס מילר: אליס מילר גויסה לצה"ל במסגרת העתודה האקדמית. היא הייתה בעלת רישיון טיס אזרחי, סיימה לימודי הנדסת אווירונאוטיקה בטכניון והתייצבה לשירות פעיל. יותר משנה לפני תחילת השירות הפעיל פנתה בבקשה לעבור את המיון הראשוני לקורס טיס. בקשתה נדחתה על ידי קצינת העתודה בטענה שעל פי הוראות הפיקוד העליון אין לשלב נשים במקצועות לחימה.

מילר ערערה על ההחלטה ופנתה לבג"ץ בסיוע האגודה לזכויות האזרח ושדולת הנשים. לטענת מילר, עמדת מדינה הפוסלת מראש ובאופן מוחלט קבלה של נשים לקורס טיס היא אפליה על רקע מגדרי, המפרה את זכות היסוד לשוויון בין המינים. הביטוי הראשון של אפליה זו הוא שלילת ההזדמנות השווה לשרת בצבא כטייסת ולתרום את חלקה של מילר לביטחון המדינה, להגשים את רצונה ולמלא את יכולתה. ביטויים נוספים של האפליה כתוצאה משלילת האפשרות לשרת כטייסת הם חסימת הדרך להתקדמות לתפקידים בכירים בחיל האוויר ובצבא בכלל. בנוסף, שלילת האפשרות הזו פוגעת בסיכוי העתידי להשתלב כטייסת בשוק האזרחי. בנוסף עשויה האפליה לפגוע בדימוין העצמי של נשים ולגרום להפחתת מעמדן בחברה. בית המשפט העליון פסק ברוב דעות שאי מתן אפשרות לנשים להתקבל לקורס טיס, אך ורק בגין היותן נשים, הוא אסור ומהווה יחס מפלה ופסול. כתוצאה מכך הוצא צו שחייב את רשויות הצבא לזמן את מילר למבדקי התאמה לקורס טיס ולקבל אותה אם תימצא מתאימה. הוזהר: החלטת בג"ץ פתחה בפני נשים תפקידים שונים, שעד אז יוחדו לגברים בלבד.

4. תפקידים לנשים בצבא כיום

מחלקים את הכיתה לשתי קבוצות, ומשחקים את המשחק "תירס חם" - על כל אחת מהקבוצות לכתוב כמה שיותר תפקידי לוחמה הפתוחים לנשים כיום. נותנים 2 דקות למשימה, ובסיום, כל קבוצה מקריאה תפקיד אחת שכתבה-הקבוצה המנצחת היא זו שכתבה יותר תפקידים (בלי לחזור על תפקידים שכבר נאמרו!).

עמיד: עם השנים מספר הלוחמות בצה"ל עולה. בשנת 2020 לדוגמה נרשם מספר שיא של 3200 לוחמות. נכון לשנת 2022, תפקידי הלוחמה הפתוחים לנשים בצה"ל הם: לוחמת חיל הגבולות, לוחמת טנקים, לוחמת הגנה אווירית, לוחמת חילוץ והצלה, לוחמת עוקץ, לוחמת משמר הגבול, לוחמת חוד בחיל האיסוף הקרבי, לוחמת לוחמה אלקטרונית, לוחמת תותחנים בנוסף לטייסות וחובלות בחיל הים. נכון לשנת 2022 נשים מהוות 17% מהכוח הלוחם בצה"ל. בשנת 2023 נפתחו תפקידים נוספים עבור נשים ביחידות המיוחדות.

5. לזכרן

למילה "חלל" אין מקבילה בלשון נקבה, למרות שמעל 1000 נשים קיפחו עד כה את חייהן במערכות ישראל. רוב הנופלים בקרבות הינם גברים, אך חשוב לזכור כי לאורך השנים נפלו במערכות ישראל מאות נשים לוחמות, חיילות וקצינות.

ביום הזיכרון, תמיד יציגו תמונה של אם שכולה או אלמנה על קבר יקירה, אבל נשים לוחמות היו מנת חלקו של צה"ל מראשית דרכו וגם במחתרות השונות טרם הקמתו, ובשנים האחרונות החלו נשים להשתלב ביתר שאת במקצועות לחימה שונים ולקחת חלק פעיל והתקפי בקרבות השונים. מגמה זו הגיעה בד בבד גם עם פגיעות ואבדות בקרב נשים בצבא. מומלץ להשמיע ברקע את השיר "שיר לשיירה" בביצוע מירי מסיקה, ולהקרין את סיפוריהן של הנופלות במערכה- לבקש כל פעם מתלמידי או תלמידיה אחרת להקריא את שמן ופרטיהן.